

Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi

Odluka za Krista i univerzalna širina

Lekcija 11

Impresum

Nakladnik:

Svjetlo riječi, Sarajevo – Zagreb

Za nakladnika:

Zdravko Kujundžija

Prijevod s njemačkog:

Ladislav Z. Fišić

Korektura:

Dražana Radman i Jozo Jezerčić

Grafičko oblikovanje:

Branko R. Ilić

Tisak:

Grafotisak, Grude

Sarajevo – Zagreb, 2003.

Naslov izvornika:

*Grundkurs zum
franziskanisch-missionarischen Charisma*

Nakladnik izvornika:

Međunarodni ravnateljски tim CCFMC

Predsjednik: *Anton Rotzetter*, OFMCap

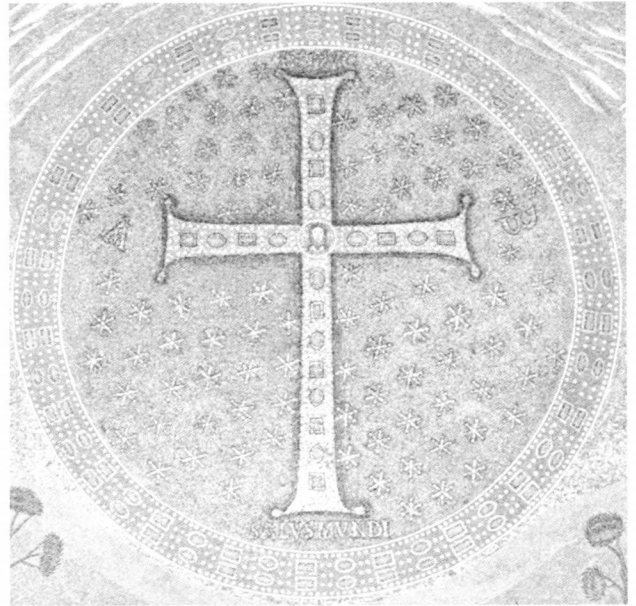
Drugo, prerađeno izdanje, usklađeno
s prijedlozima Međunarodnog
kongresa CCFMC, Asiz, 1994.

Redakcija:

*Maria Crucis Doka OSF,
Patricia Hoffmann,
Margarethe Mehren OSF,
Andreas Müller OFM,
Othmar Noggler OFMCap,
Anton Rotzetter, OFMCap*

Grafike: *Jakina U. Wesselmann*

Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi

Odluka za Krista i univerzalna širina

Lekcija 11

Odluka za Krista i univerzalna širina

Iz izvora

Poslani u cijeli svijet

A. Uvod

B. Pregled

C. Informacija

1. Religiozna uvjerenja

13. stoljeća

- 1.1. Izvan Crkve nema spasenja
- 1.2. Nasilno obraćenje
- 1.3. Težnja za univerzalnom teokracijom

2. Univerzalni stav i širina kod Franje Asiškoga, iz njegova odlučnog opredjeljenja za Isusa Krista

- 2.1. Univerzalni temeljni stav sv. Franje
- 2.2. Isključivo vezanje na Isusa Krista kao temelj za univerzalni stav
- 2.3. Obraćanje koncentrirajućem središtu
- 2.4. Mostovi prema suvremenom shvaćanju

D. Vježbe

E. Primjene

F. Literatura

Poslani u cijeli svijet

Franjo i njegova braća kod Pape.
Crtež iz La Franceschina, 1929.

Na njegovo iznenađenje, htjeli su i drugi muškarci i žene birati način življenja, koji je Franjo po Božjem nadahnuću otkrio. Najprije je došao Bernard Kvintavalski, potom Petar Katanski i jednostavni brat Egidije. slijedili su drugi i na koncu je bilo dvanaestero braće.

Upravo je toliko plemena tvorilo izraelski narod i upravo je toliko apostola htio imati Isus da bi cijelom svijetu donio život i spas. Kad je Franjo to primijetio, pomislio je: mi smo pozvani za cijeli svijet; idimo dakle u duhovno središte svijeta, u Rim gdje stanuje papa; odande se možemo razliti po cijeloj kugli zemaljskoj da bismo svuda nosili mir i Božji život...

... I to su i učinili:
Papa ih je primio i poslao
kao svjedoke evandolja
u cijeli svijet (prema TD 46ss.)

Univerzalna širina

U svom *Pismu vjernicima* Franjo piše: "Budući da sam sluga svih, obvezan sam svima služiti i posredovati i miomirisne riječi moga Gospodina..." (2P).

U *Pismu upraviteljima naroda* on piše "svima gradonačelnicima i konzulima, sucima i upra-

viteljima gradova na cijelome svijetu, kao i svima drugima do koji pismo stigne..." (Pun 1). Pisao je i svim kustodima manje braće i cijelome Redu. U *Pjesmi brata sunca* (usp. Lekc. 12) obraća se cijelom svemiru, svemu stvorenome! Kako shvaćamo ovo univerzalno Franjino gledanje koje je u njegovim spisima tako jasno izraženo?

Pregled

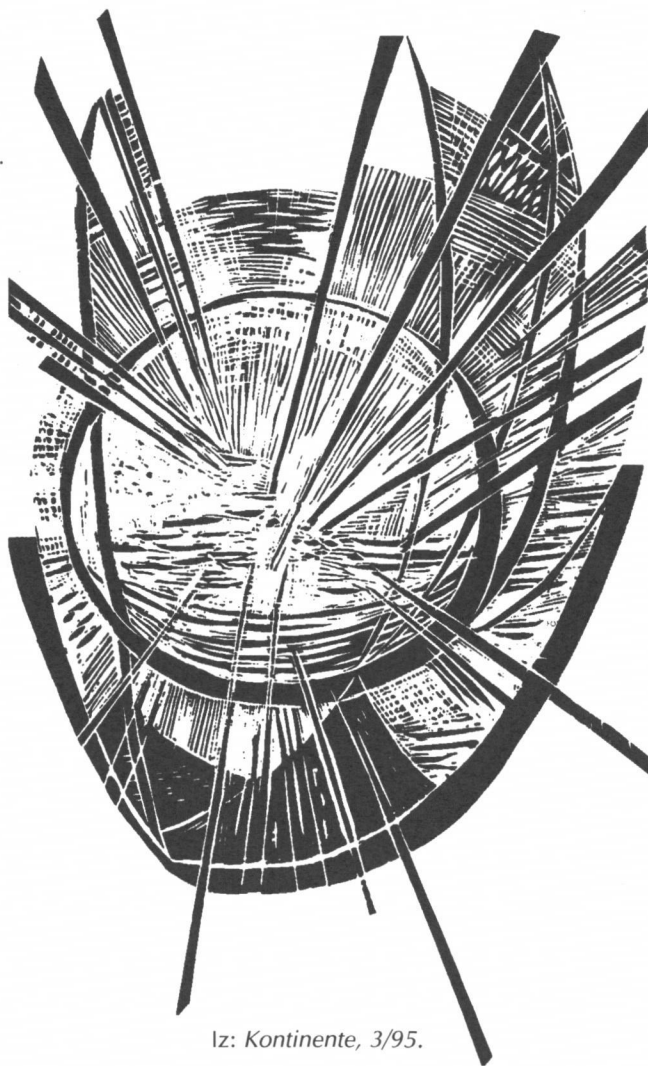
B

Franjo se ne može shvatiti bez njegova vremena

Franjo, doduše, preuzima postojeće modele mišljenja i ponašanja. Djelomice ih i nadilazi u suverenoj slobodi i tada dolazi do stavova i držanja koji se znatno razlikuju od stavova i držanja njegovih suvremenika.

Neka, stoga, na prvom mjestu budu prikazana vremenom uvjetovana shvaćanja, i to kao pozadina za bolje shvaćanje ne samo svetoga Franje, nego i određenih formula, koje se danas ili nikako ili pogrešno shvaćaju. Takva jedna formula je ona svima poznata: "Izvan Crkve nema spasenja", kao i druga - "compelle intrare" - što kao posljedica ima nasilno obraćenje.

Treća je formula: "analogija nebeske i zemaljske hijerarhije; zemaljski poredak kao odraz neba", što se tiče posljedica isto tako razarajuća, naime težnja za univerzalnom teokracijom, jednim jednim političkim poretom s papom na vrhu. Na drugom se mjestu radi o aspektima koji se iščitavaju neposredno iz spisa svetoga Franje. Oni se mogu sažeti kao opredjeljenje za Isusa

Iz: *Kontinente*, 3/95.

Krista i za univerzalni nazor i daljinu. Ovaj se nazor pokazuje u različitim izričajima, ali i u nekoliko temeljnih opredjeljenja, koje stalno možemo konstatirati. Franjino se isključivo vezanje na Isusa Krista, kako se to pokazuje u odnosu prema križu, euharistiji, Crkvi, doživljava upravo

kao temelj za univerzalni nazor. Iz toga slijedi da je misija bitno obraćenje koncentrirajućem središtu. Drugačije se Svečeva euharistijska pisma ne mogu razumjeti. I na koncu, treba uspostaviti linije povezivanja s našim današnjim shvaćanjem.

Informacija

C

1. Religiozna uvjerenja 13. stoljeća

1.1. Izvan Crkve nema spasenja

("extra Ecclesiam nula salus")

Četvrti je lateranski koncil 1215. svečano objavio: "Postoji samo jedna univerzalna Crkva vjernika. Izvan ove Crkve ne može se nijedan čovjek spasiti. U njoj je Isus Krist svećenik i žrtva istodobno. Njegovo tijelo i krv su oltarski sakrament uistinu sadržan u likovima kruha i vina nakon što su se kruh u tijelo a vino u krv Božjom snagom pretvorili: da mi primamo od njegova ono što je on od nas primio i da se izvrši savršeno jedinstvo" (Denzinger, 340).

Treba naglasiti da ovaj izričaj zapravo ne pogađa uzajamni odnos religija. Izričaj "izvan Crkve nema spasenja" je, zapravo, ispovijest vjere koju Crkva izražava nasuprot katarima i valdenzima, koji se nude kao kršćanska alternativa prema Crkvi i zbog toga oblikuju i samostalnu instituciju (svećenici, sakramenti). Stoga se zahtijevanje apsolutizma, koji se izražava u ovom izričaju, tre-

U 13. su stoljeću različita vjerska uvjerenja stekla opću popularnost i vršila neosporan utjecaj. Budući da ove ideje pripadaju pozadini života sv. Franje, moramo ih pobliže pogledati da bismo shvatili kako se Franjo prema njima odnosio.

ba prije svega shvatiti "unutarpolitički", za krštene kršćane i ne smije se bez daljnjega shvaćati "izvanpolitički" niti se odnositi na druge religije.

Za samoga je Franju nezamislivo živjeti izvan Crkve i bez njezinih sakramenata. On se, međutim, nigdje ne izražava nepovoljno ili polemički protiv valdenza ili katarata. On neprestano naglašava povezanost univerzalnosti i sakramentalnosti. Spasenje čovjeka je, za njega, bitno povezano s "... novim znakovima neba i zemlje, koji su veliki i uzvišeni kod Boga, a koje mnogi redovnici i drugi ljudi smatraju posve niskim" (1 Kust 1).

Prema Franji Asiškom, sudbina svijeta ovisi o euharistiji, ali i o krštenju i sakramentu pomirenja.

U kasnijem se razvitku članak ispovijesti vjere Četvrtog lateranskog koncila primjenjivao i na druge religije. One, prema ovome, nemaju nikakvu spasenjsku vrijednost, dok nisu na Drugom vatikanskom koncilu priznate u ime opće spasenjske volje Božje. (usp. Lekc. 15).

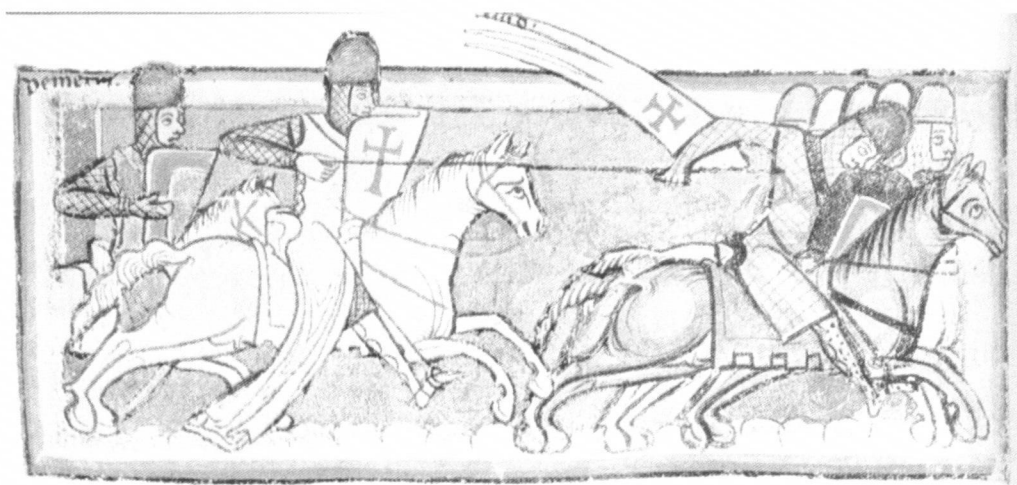
1. 2. Nasilno obraćenje

("compelle intrare")

Iskustva koja je Crkva imala pri obraćenju Slavena i u susretu s islamom dovela su do novoga ponašanja. Umjesto strpljiva čekanja i miroljubiva naviještanja, Crkva se prihvatila sile. Pritom ona razvija koncept pravednoga, štoviše svetoga rata: cilj posvećuje sredstva. Zlorabeći Bibliju (Lk 14,15.24), htjelo se ljude prisiliti na "pravu" vjeru. Ovo je mišljenje temeljeno već na Augustinu.

Bernard iz Clairvoixa (+ 1153) je najpoznatiji predstavnik ovoga stava i istodobno ličnost koja je usmjeravala cijelu Crkvu. Tako su se jedan za drugim vodili križarski ratovi protiv islama kao i protiv "heretičnih" pokreta u Europi onoga vremena.

Franjo se, a na svoj način i sveti Dominik, u ovome oslobodio općevladajućega shvaćanja i prakse svoga vremena. I Franjo i Dominik susreću "nevjernike" i "inovjernike" dosljedno miroljubivo (v. Lekc. 6. i 23).

Zauzeće
Jeruzalema.
Ilustracija Biblije,
nastala oko 1200.
Den Haag,
Kraljevska
knjižnica

1.3. Težnja za univerzalnom teokracijom

S papom Inocentom III. (+1216) dostiže Crkva vrhunac političkoga razvitka. Ova je moć trebala, konačno, i jedno ideološko i teološko opravdanje. Među franjevcima je i sv. Bonaventura (+1274) pridonio ovom opravdanju. Kao što postoji samo jedan Bog i Stvoritelj cijeloga svijeta, tako, po njegovu shvaćanju, postoji u vidljivome području samo jedan predstavnik, papa, koji treba vladati cijelim svijetom. Čitamo li spise sv. Franje iz ove perspektive, možemo ustanoviti: oni, doduše, sadrže mnogo toga što se slaže s ovim shvaćanjem, npr. mnogo puta ponovljeno naglašavanje posebne papinske funkcije, nekritično priznanje stvarnog lika papinstva, *Pismo*

upraviteljima naroda... Doduše, spisi sv. Franje mogu se čitati i bez ove teološke tendencije.

Pogrešno bi, svakako, bilo iz ove povijesne činjenice danas htjeti izvoditi posebni posluh koji nadilazi onaj uobičajeni za sve redovnike, onu posebnu podložnost centralnocrkvenim ili biskupskim uredbama.

Manja su braća protiv tada gotovo potpuno autonomnih biskupa (usp. BR 9) morala iskorištavati pomoć najvišega autoriteta.

Tek je papinsko odobrenje i priznanje, kao i veliki broj papinskih zaštitnih pisama od 1216, spriječilo lokalne biskupe da zabrane Red ili, štoviše, da ga progone.

2. Univerzalni stav i širina kod Franje Asiškoga iz njegova odlučnog opredjeljenja za Isusa Krista

2.1. Univerzalni temeljni stav sv. Franje

Univerzalni temeljni stav je upadna značajka u spisima Franje Asiškoga. To se pokazuje kroz mnogo jezičnih elemenata:

- Franjo začuđujuće često upotrebljava riječi koje, pozitivno ili negativno, uključuju "sve" i "svakoga": sveobuhvatno, potpuno, uvijek, tko god, gdje god, samo, nijedan... Nadovezujući se na ovu konstataciju, može se "govoriti o jednom za Franju tipičnom univerzalizmu" (L. Lehman).

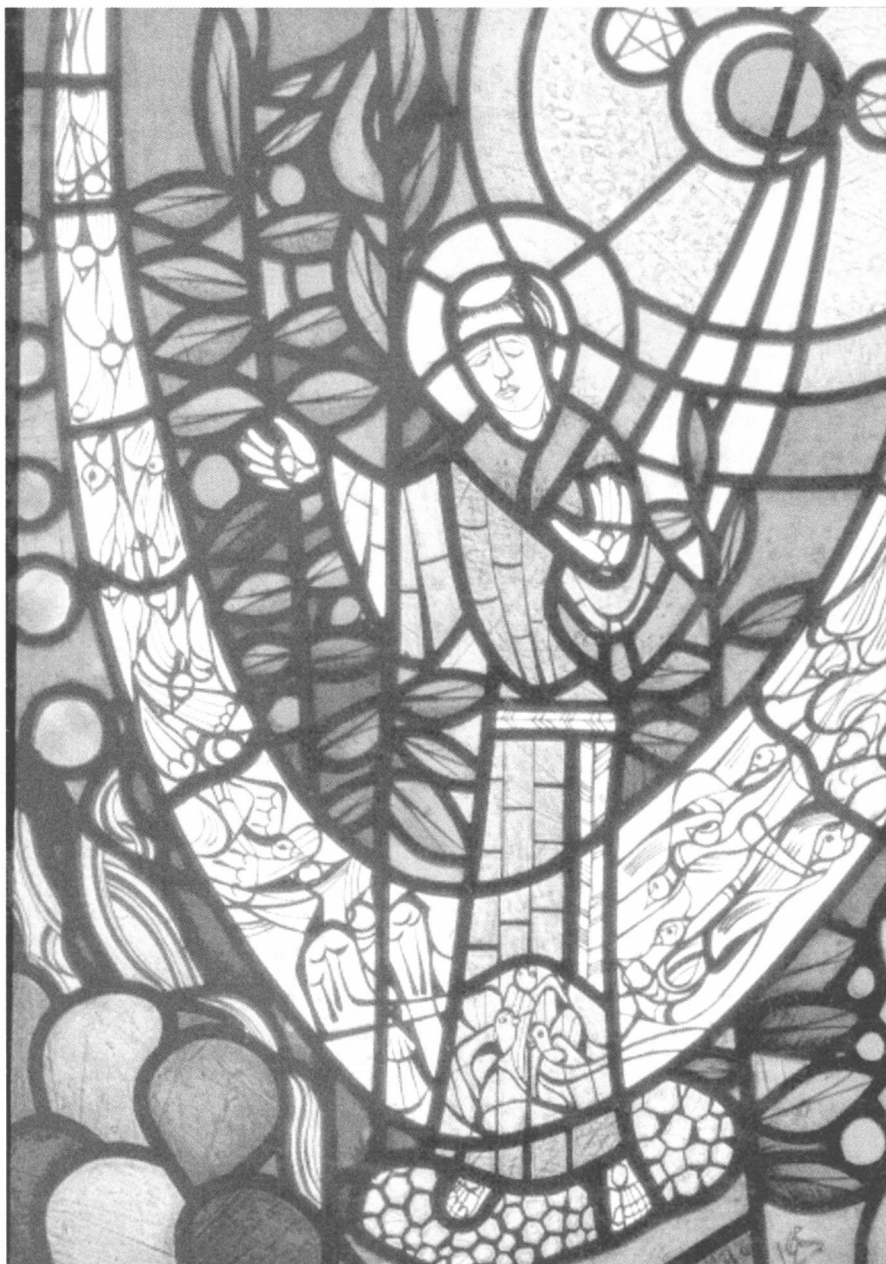
- "Riječ 'sve' Franjo vrlo često primjenjuje: to je karakteristično za strastveni temperament, ali i za široko srce i svjetski obuhvatnu mistiku" (Th. Desbonnets - D. Vorreux).

- U spisima sv. Franje nalazimo isto tako nabranja i nizanja: on imenuje pojedine skupine, staleže, svece, ljude i životinje (npr. Npr 23,6s). Njegov univerzalizam nije nikakav apstraktan koncept i ne zatvara pogled na pojedinca. On bi želio osloviti sve i svakoga pojedinoga. U *Pismu svim kršćanima* on piše: "Budući da sam sluga

svih, obvezan san svima služiti." On žali što "zbog bolesti ne može svakoga pojedinačno i osobno potražiti" (2P 2.).

- Franjo često preuzima biblijski pojam "nebo i zemlja" da bi sve obuhvatio (ČM VII. 4). Također primjenjuje pojmove grčke prirodne filozofije, koja pod trima elementima misli sve. S druge strane, on može jednostavno ostati u formalnome i nizati četiri strofe (četiri elementa, četiri strane svijeta) da bi čitav svijet shvatio kao svijet u molitvi).

- Treba, konačno, upozoriti i na to kako Franjo neprestano izričito pred očima ima "cijeli svijet" (usp. OP 4s.; Npr 23,7-11; 2V 1a.; Pun; 1Pkl 6ss.).

Franjo Asiški – Pjesma stvorova

2.2. Isključivo vezanje na Isusa Krista kao temelj za univerzalni stav

Univerzalni stav svetoga Franje nije samo apstraktni teološki koncept, nego on raste neposredno iz vjerničkog opredjeljenja za Isusa Krista. Mora se, štoviše, reći: isključivo vezanje na Jednoga je istodobno vjernički pogled na "sve". On je sve mogao gledati očima vjere.

Ovo se izričito očituje u strelovitoj molitvi: "Moj Bog i sve" (= Deus meus et omnia): postoji samo jedno za što se isplati živjeti: Bog. Ali ovo Jedno sadrži sve, cijeli svijet, sva stvorenja, sve pojedinačno. Treba, uostalom, upozoriti na to da su uobičajeni prijevodi donekle netočni. "Omnia" (= sve) nije zamjenica koja znači posjedovanje kao riječ "Bog". Ne smije se, dakle, prevesti: "moj Bog i moje sve". K tomu, "omnia" je riječ u množini: misli se na sve stvari, sva stvorenja, sve što postoji, cijeli svijet (usp. Lekc. 10).

Kristološko se utemeljenje za univerzalni stav pojavljuje u Svečevim spisima:

■ **Opredjeljenje za križ** (usp. Op 4s.): spasenje svijeta usidreno je na jednoj točki povijesni, u smrti Isusa Krista na križu. Prema Tomi Čelanskom, ovo je, dapače, odlučni motiv za misionarsko ponašanje sv. Franje: Franjo "se odlučio ne živjeti samo za sebe, nego za onoga koji je za sve umro; on se, naime, smatrao pozvanim na to" (1C 35 = 2 Kor 5,14s). Ako se Bog predao za spasenje svijeta, tada i Isusov učenik mora sve

Sveti Franjo i njegovi drugovi slijede Krista s križem. Crtež iz La Franceschina, 1929.

staviti na jednu kartu i riskirati svoj vlastiti život: meditativno-mistični pogled na Raspetoga uključuje i pogled na cijeli svijet.

Tko slijedi Isusa, taj se odlučio za njegova opredjeljenja i mora sudjelovati u njegovu poslanju. Franjo je ovo opredjeljenje shvatio doslovno: njegovo opredjeljenje za "siromašnoga poniznog Krista" dovelo ga je do toga da za sebe i svoje nasljednike izabere malenost. To ima svjetski široke posljedice za one koji se odlučuju za Gospodinov put kao njegovi učenici: naviještati siromašnima Veselu vijest "do krajeva zemlje", tako da s Kristom umiru i uskršavaju. To u današnjem svjetski širokom kontekstu za Kristove učenike znači staviti se na stranu siromašnih i tlačenih, kako je to Isus činio u svoje vrijeme, i tako pridonijeti procesu oslobođenja siromašnih (usp. Lk 4,18).

Iz:
Antoniuskalender, 6/94

■ **Opredjeljenje za euharistiju** (usp. Opom 1; Op 10; PKI 3): tijekom misli sv. Franje je otprilike sljedeći: za nas ljude Bog nije spoznatljiv. On stanuje "u nepristupačnu svjetlu" (1Tim 6,16). Nema mosta preko kojega bi čovjek samostalno mogao prispjeti k Bogu. Ali, sam je Bog pružio jedan most preko ponora: Isusa Krista. Franjo ne vidi drugi put. Ali, kako Isusu mogu pristupiti ljudi koji nisu njegovi suvremenici, nego žive mnogo kasnije? Njima je pristup osiguran riječju i sakramentima, prije svega euharistijom: "Nemamo ništa i ne vidimo ništa tjelesno u ovom svijetu i vremenu od njega, najuzvišenijega, osim tijela i krvi, imena i riječi, kojima smo stvoreni i otkupljeni" (1KI 3).

Iz ove se perspektive može razumjeti što Franjo svoje poslanje shvaća prije svega kao euharistijsko.

U gotovo svim svojim pismima najrazličitijim skupinama ljudi on izriče univerzalno spasenjsko značenje euharistije i poziva na radikalno obraćenje *novim znakovima neba i zemlje* (1Ku 1; usp. PKI; 2Pku; Pu 1-6).

● **Opredjeljenje za Crkvu:** Ista se mjesta u spisima sv. Franje moraju označiti i kao ovo opredjeljenje, jer riječ i sakrament imaju jedan okvirni uvjet koji se mora uzeti u obzir. Ovaj okvirni uvjet je Crkva s njezinim tradicijama i institucijama. Duhovnu stvarnost euharistije Franjo, prije svega, nadovezuje na institucionalne danosti, na ministerijalno svećenstvo, na Rimsku Crkvu i jedino njoj priznaje punomoć da određene osobe ovlašćuje za prakticiranje euharistije. Prema Franji, izvan ovoga okvira ne ostvaruje se nikakva euharistija (usp. Op 7-13).

2.3. *Obraćanje koncentrirajućem središtu*

Budući da za Franju pogled na Isusa Krista oslobađa za univerzalnost, on se osjeća pozvanim naglasiti i obrnuti smjer: univerzum se mora otvoriti prema koncentrirajućem središtu, Isusu Kristu, euharistiji, Crkvi. Sredstvo, koje Franjo u to ulaže, nije nikako sila, nego propovijed pokore, poziv da se Boga prizna Stvoriteljem, Otkupiteljem i Spasiteljem, da se prikloni njemu, jedinom spasu i životu.

Zbog toga on piše mnoga pisma svim vjernicima, svim upraviteljima naroda, svim klericima, svim kustodima. Za propovijed pokore daje jedan uzorak (usp. Npr 21) i jedan primjer (usp. sunce). Treba da nastane jedna jedina, svjetski široka zajednica, povezana u hvali Boga: "Stoga vam, gospodari moji, sa svom uvjerenjivošću savjetujem da odložite svoje brige i poslove i presveto tijelo i presvetu krv našega gospodina Isusa Krista u njegovom svetom sjećanju primite. I u narodu koji je vama povjeren pripravite Gospodinu toliko

Crkva. Kolaž P. Redinga

Ne smije se, dakle, Franjina univerzalnost shvaćati čisto "horizontalno", tj. unutarsvjetski. Nju se, radije, mora usidriti "vertikalno", tj. religiozno. Dakle, ne smije više postojati nikakva sužena pobožnost, kao što isto tako ne može postojati ni čisto svjetski imamentna univerzalnost. Bog je izvor i svrha svega. (usp. Lekc. 1, C 2.2).

štovanje, da se svake večeri preko glasnika ili na neki drugi način objavi da cijeli puk slavi i zahvaljuje Bogu, svemogućem Gospodinu" (Pu 6s.)

Značajno je da se ovaj poziv ne odnosi samo na kršćanske narode, nego, barem u nakani, na sve *na cijelome svijetu*. Iz ove perspektive treba shvatiti i njegovo putovanje u Egipat i njegov član o *Saracenima i drugim nevjernicima* (Npr 16; usp. Lekc. 7).

Franjo i sultan Melek-el-Kamil. Minijatura iz Kodeksa Legenda Maior, 15. st.

2.4. Mostovi prema suvremenom shvaćanju

Ovaj franjevački koncept ostavlja nedvojbeno dubok dojam svojom povezanošću između odlučnosti i otvorenosti. Ipak, unatoč tomu, za današnje ljude ostaje mnogo toga neizvedivo. Zbog toga bi sljedeće misli trebale postaviti mostove za bolje razumijevanje:

Svojom povezanošću između opredjeljenja za Isusa Krista i univerzalnoga temeljnog stava Franjo nije htio izražavati bilo kakve teološke izričaje o drugim religijama. Bilo bi to previše kad bi se od njega očekivali objektivno-teološki misleni sklopovi i procjene. Glede ovoga smo tek poslije Drugog vatikanskog koncila otišli korak dalje (usp. *Nostra aetate*; *Evangelii nuntiandi* br. 80; *Redemptor hominis* br. 11 i 13; *Redemptoris missio* br. 28s.; *Mattli* 1978., br. 27). Druge religije imaju svoju vrijednost u sebi, one su pozitivni Božji putovi s ljudima. O tome ćemo dublje razmišljati u jednoj od sljedećih lekcija (usp. Lekc. 15).

Sigurno je da Franjo još nije reflektirao o objektivnoj vrijednosti drugih religija. Međutim, tko, kao Franjo, svu ljubav i svu pažnju prikloni Isusu Kristu, iskusiće ovu priklonjenost k Jednome kao oslobođenja svega. Očito je da je Franjo u ovom smislu bio snažno pogođen islamom i da je u Egiptu produbio svoj osjećaj za Božju transcendenciju. Poučna je u ovom smislu jedna poruka svetoga Franje: "Kad ga je jednoga dana pitao neki brat, zašto tako marljivo skuplja spise pogana i one u kojima se na spominje Gospodinovo ime, odgovorio je: 'Moj sinko, zato što se u njima pojavljuju slova iz kojih se može sastaviti slavno ime Gospodinovo. O ono dobro, koje se ondje nalazi, ne ide poganima niti bilo kojem čovjeku, nego Bogu jedinome, kojemu pripada svako dobro'" (1C 82).

Ovaj tekst ima dvostruko značenje:

- Sve je, i ne samo kršćansko, štoviše i nekršćanski svijet, upućeno na Krista; ili drugačije rečeno: razumijevanju Isusa Krista može pridonijeti i ono što nije kršćansko, pa i ono nekršćansko.

Božansko trojedinstvo
u edenskom vrtu.
Codex 2780. fol. 8,
Beč 1423.

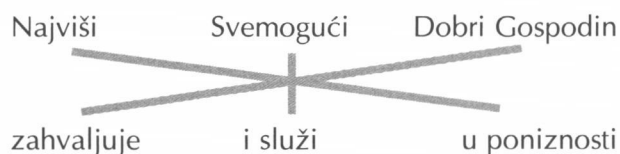
● Ne postoji monopol na dobro. Ni Crkva nema ovaj monopol (usp. LG 8), samo Bog to ima. I on je slobodan da ono svima da ono što njemu pripada.

Promatra li se sadržaj *Pjesme brata sunca*, ne može se ni na jednom mjestu steći dojam da pred sobom imamo izričito kršćanski tekst. On bi isto tako mogao potjecati iz indijanske, afričke ili istočne misli. Kršćansko podrijetlo teksta se vidi samo iz formalne strukture:

● Stalno se pojavljuju tri pridjeva. Tko pozna srednjovjekovne stilske forme, taj zna da se često upotrebljavala trojstvena shema da bi se ukazalo na tragove Presvetoga Trojstva, i to upravo na ravni stvaranja. Ovu je shemu u najviše svojih djela iskorištavao Bonaventura, vrlo zauzeti mističar Presvetoga Trojstva.

● *Pjesma stvorenja* (Brata sunca) ima u izvorniku 33 retka. I ovaj broj pripada stilskim principima srednjovjekovne misli. Tako npr. blažena Luitgardis iz Witichena (*1348), jedna njemačka franjevka iz Schwarzwalda nije htjela primati više od 33 sestre; kod nje su 33 dana oblikovali jedno molitveno jedinstvo itd. Može se pretpostaviti da broj redaka u *Pjesmi stvorenja* nije slučajna, nego je jasna uputa na Isusovu životnu dob i da se tako može shvatiti kao svijet koji je on obilježio.

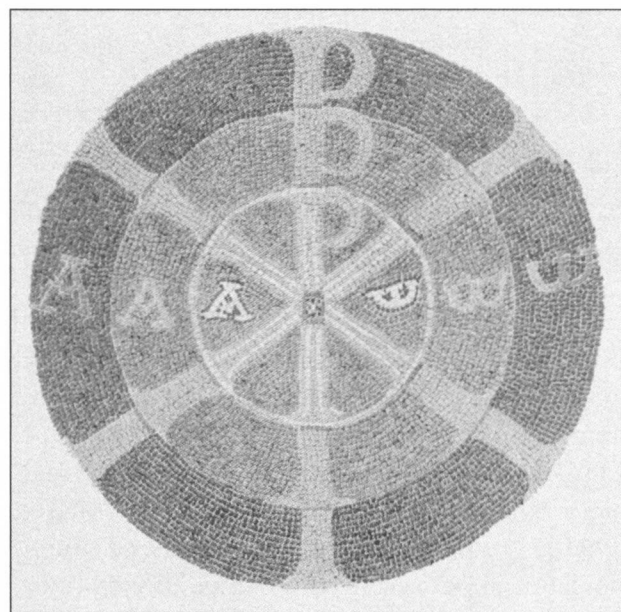
● Prvi i zadnji redak *Pjesme stvorenja* stoje međusobno u neobičnom odnosu. Ako se, naime, pojedine riječi poredaju, otkriva se da ovdje nastaju parovi riječi koji, inače, kod Franje idu skupa:

Ovi parovi riječi tvore Kristov monogram u obliku zvijezde. Vjerojatno se tako i htjelo.

Smijemo, dakle, pretpostaviti da je i Franjo htio reći: stvorenje je do svoje biti obilježeno tajnom trojstvenoga Boga. Kršćanin se, kad promatra stvorenje, ne može zadovoljiti općom religioznošću, nego će svagdje otkrivati Boga koji mu se otkriva kao trojstven.

To upućuje na to da Krist nosi cjelokupno stvorenje i da je povijest svijeta odlučena križem i uskrsnućem. Kao da je Franjo ono specifično kršćansko ubilježio u dubinu cijeloga svijeta i da je proklamirao Krista kao "intimnost svijeta". Božje utjelovljenje je vidljivi izraz Božje blizine i njegove prisutnosti u svijetu. Univerzalna je Franjina vizija ukotvljena u ovoj fundamentalnoj vjeri; Bog je, u Kristu, njegovo središte u koje se sve koncentrira. Iz ovoga središta on sve stvorenje može osloviti kao brata i sestru. Ono što daje oblik i što ga određuje jest specifično kršćansko, ali po sadržaju ne toliko dogmatsko.

Kristov monogram. Mozaik krstionice u Albengi, 5. stoljeće

Crkveni i franjevački izvori

Biblija:	1 Tim 6,16
Crkveni dokumenti:	NA; EN 80; RH 11; 13; RM 28s.; 55s; FD uvod
Izvorni spisi:	2P 2s.; PKI 3; 1Ku 1; Pu 1; 6s.: Ppr 9; 2PA; 4PA; OKI 4; 1C 35.82; TD 46s.; 1V 8.
Međufanjevački dokumenti:	
OFM - OFMCap - OFMConv	Mattli 1987,27
OSC (klarise)	
OSF (TOR)	
Fanjevačka zajednica: FZ	
Nadopune	

Uputa: Neka sudionici tečaja nadopune navode u izvorima

Vježbe

D

1. vježba:

Izjasni se o sljedećem mišljenju Rogera Bacona (+1292) o nasilnom obraćenju:

"Svi bi rado htjeli postati kršćanima kad bi ih Crkva htjela pustiti da u miru sudjeluju u dobri-
ma. Ali ih kršćanske vođe, koji rade na njihovu
obraćenju, prije svega braća iz njemačke kuće,
žele voditi u ropstvo. To znaju braća propovjed-
nici i minoriti u čitavoj Njemačkoj i u Poljskoj.
Oni idu u borbu protiv nevjernika i ovi se suprot-
stavljaju sili ne zato što bi imali bolju vjeru...

Samo slučajno može sila dovesti do uspjeha kao
što možemo vidjeti u svim ratovima s ove i s one

strane mora. A suprotno tome, mudrost do že-
ljenoga cilja stvarno vodi unutarnji zakon."

Roger Bacon, *Moralis philosophia*, citirano u: A.
Rotzetter, *Kritika križarskih ratova i odbijanje
feudalnog uređenja u nasljeđu sv. Franje*

Zadaća i pitanje:

- 1. Slaže li se mišljenje Rogera Bacona
s mišljenjem sv. Franje?
- 2. Gdje su razlike?

2. vježba:

Sljedeća priča, nazvana: *O savršenom veselju*, spada među najpoznatije tekstove sv. Franje, a kasnije je proširena u *Cvjetićima* (čl. 8. odn. 9):

"Ovaj isti (brat Leonard) priča na istom mjestu kako je sveti Franjo jednoga dana kod Svete Marije zovnuo brata Leona i rekao mu: "Brate Leone, piši!"

Ovaj je odgovorio: "Evo, spreman sam!" "Piši", reče Franjo, "što je pravo veselje. Dolazi glasnik i kaže da su pariški učitelji stupili u Red. Piši: to nije pravo veselje. Također, svi prelati s one strane Alpa, nadbiskupi i biskupi; i francuski i engleski kralj. Piši: to nije pravo veselje. Isto tako, da su moja braća otišla nevjernicima i njih sve obratila na vjeru; isto tako, da je Bog meni dao takvu milost da mogu ozdravljati bolesne i činiti mnoga čuda. Kažem ti ni u čemu od toga nije pravo veselje.

Što je, onda, pravo veselje? Vraćam se iz Perugie i u dubokoj noći dolazim ovamo. Zima je, prljavo i hladno da se vodene kapljice lede na rubovima habita, udaraju po cjevanicama, a krv teče iz ovih rana. Potpuno prljav, u hladnoći i ledu,

dolazim do vrata i nakon što sam dugo kucao i zvao, dolazi brat i pita: 'Tko je tamo?'. Ja odgovaram: 'Brat Franjo'. A on kaže: 'Odlazi! Nije vrijeme da izlazim, nećeš ući.' A na daljnje traženje on odgovara: 'Odlazi! Ti si priprost i neobrazovan čovjek. Nikako nećeš k nama. Nas ima puno i takvi smo da nam ti nisi potreban.' I ja ponovno stojim pred vratima i kažem: 'Primitite me, za ljubav Božju, u ovoj noći.' A on odgovara: 'Neću to učiniti. Idi do nastambe križara i tamo moli.' Kažem ti: ako imam strpljivosti i ne uzbudim se u tome je pravo veselje i prava krepost i spas duše" (Pravo veselje).

Ovaj se tekst može čitati i pod aspektom: "Poslanje kao vanjski uspjeh", ili: "Poslanje kao opredjeljenje za Isusa Krista".

Pitanja:

1. Kako Franjo ocjenjuje vanjski uspjeh u misijskom radu?
2. Do čega je Franji najviše stalo?

3. vježba:

Pročitaj sljedeća dva teksta iz papinskih spisa:

● Početne riječi iz okružnog pisma *Fidei donum* pape Pija XII, 1957:

Naša je dužnost za neusporediva bogatstva koja nam Bog s darom vjere polaže u srca neprestano zahvaljivati njihovom božanskom začetniku. Vjera je, naime, ono što nas uvodi u tajne božanskoga života, ona nam daje nadu u

nebesko blaženstvo; ona već u ovom životu učvršćuje jedinstvo kršćanskih zajednica, prema Apostolovoj riječi. "Jedan Gospodin, jedna vjera, jedno krštenje" (Ef 4,5). Milošću ovoga božanskog dara izbija iz našega srca svjedočanstvo: "Što da uzvratim Gospodinu za sve što mi je učinio?! (Ps 114,12). Što poželjnije, osim vjernosti i posluha, može čovjek ponuditi Gospodinu za ovaj božanski dar, nego da svjetlo istine, koje je

Krist donio, dalje širi? Misionarski, vatrom kršćanske ljubavi prožeti duh je prvi odgovor ljudske zahvalnosti Bogu; onaj tko dar vjere drugim ljudima posreduje, izražava time svoju zahvalnost Bogu. Apstrahiramo li sada u duhu od nepregledne vojske naših sinova, pogotovu u zemljama staroga kršćanstva, koji uživaju dobročinstva svete vjere, tada na drugoj strani vidimo mnogo veći broj onih koji ne čekaju na vijest o spasenju. Zbog toga bismo vas, poštovana braćo, željeli najusrdnije potaknuti da novim žarom podupirete svetu stvar širenja Božje Crkve cijelim svijetom. Neka naš poziv poveća misijski duh svećenika i neka ga preko njih probudi u svim vjernicima.

● Iz Apostolskog pisma *Evangelii nuntiandi* pape Pavla VI, 1975:

Svetačkim žarom

br. 80: Naš je poziv ovdje nadahnut žarom najvećih propovjednika i glasnika Evanđelja, koji su svoj život posvetili apostolatu. Na poseban se način želim sjetiti onih koje smo preporučili štovanju vjernika tijekom Svete godine. Oni su znali nadvladati ne male prepreke u evangeliziranju.

Od ovih prepreka, koje se u naše vrijeme postavljaju, naglasit ćemo samo jednu, naime, nedostatak žara koji je to značajniji što izvire iz nutrine. On se pokazuje u umoru, razočaranju, udobnosti i, prije svega, u nedostatku radosti i nade. Stoga sve one koji na bilo kojoj razini i na bilo koji način imaju nalog evangeliziranja potičemo na buđenje žara. Duhovni žar zahtijeva najprije da znamo odstraniti sve alibije koji bi se mogli postaviti na put evangeliziranja. Najpovršniji su, svakako, oni za koje se, navodno, nalazi podrška u ovom ili onom koncilskom izričaju.

Tako se prečesto čuje kako se u najrazličitijim oblicima kaže: nametanje istine, pa bila to i istina Evanđelja, nametanje puta, pa bio to i put spasenja, nije ništa drugo doli nasilje nad vjerskom slobodom. Uostalom, dodaje se, zašto uopće naviještati Evanđelje kad ljudi čestitošću svoga srca mogu zadobiti spasenje. Uostalom, zna se da su svijet i povijest prepuni tih "semina Verbi": nije li iluzija tvrditi da Evanđelje treba donijeti tamo gdje je ono već oduvijek prisutno u

sjemenju koje je Gospodin sam ondje posijao? Tko se potruđi i u koncilskim dokumentima potraži obrazloženje ovih pitanja, taj će ondje naći posve drugačiji pogled na ove stvari. Sigurno je da bi bila zabluda bilo što nametati savjesti naše braće. Ali, ponuditi ovoj savjesti istinu Evanđelja i spasenjski put u Isusu Kristu u punoj jasnoći i apsolutnom poštovanju slobodnih odluka koje se tiču savjesti, - "bez prisile i nečasnog i nedoličnog nagovaranja" - upravo je poštivanje ove slobode kojoj se nudi izbor jednoga puta koji i sami nevjernici drže časnim vrijednim poštovanja. Je li kakav prijestup protiv slobode drugoga s radošću naviještati poruku, koju si sam po milosrđu Božjemu primio? Zašto bi samo laž i zabluda, ponižavanje čovjeka i pornografija imali pravo biti izlagani i, nažalost, često zbog tolerancije zakonodavstva, straha dobrih i drskosti zlih, uz pomoć razorne propagande masovnih sredstava priopćavanja upravo nasilno nametani ljudima? Časno naviještanja Kristove poruke i njegova kraljevstva - kako smo rekli - nije samo pravo glasnika vjere. Ono je nešto više: ono je njegova dužnost. A ljudi, braća ovoga navjestitelja imaju pravo primiti njegovo naviještanje vesele vijesti i spasenja. Ovo spasenje može Bog kod onoga kod koga hoće ostvariti i na neobičnim putovima, koje samo on poznaje. A njegov je Sin upravo zato i došao da nam svojom riječju i svojim životom objavi redovite spasenjske putove. On nam je naložio da s njegovim autoritetom ovu objavu drugima predajemo. Bilo bi korisno kad bi svaki kršćanin i svaki glasnik vjere u molitvi produbio sljedeće misli: ljudi bi po Božjem milosrđu mogli biti spašeni i na druge načine, kad im mi i ne bismo navijestili Evanđelje; a kako se mi možemo spasiti ako bismo iz nemara, straha, srama - kako sv. Pavao kaže: "stidjeti se Evanđelja" - propustiti naviještati Evanđelje? Jer, to bi značilo izdati poziv Boga, koji želi pustiti da sjeme raste uz pomoć glasa službenika Evanđelja; o nama ovisi hoće li ono izrasti u stablo i donijeti bogati rod.

Sačuvajmo, dakle, vatru duha. Njegovajmo unutarnju i utješnu radost naviještanja Evanđelja, čak i kad bismo ga u suzama trebali sijati. To je za nas - kao i za Ivana Krstitelja, za Petra i Pavla, za druge apostole i za mnoge koji su se na divljenje vrijedan način tijekom povijesti Crkve

zalagali za Evandjelje - unutarnji poriv koji nitko i ništa ne može ugušiti. To je veliko veselje našega života koji se prinosi kao žrtva. Neka današnji svijet, koji je se nalazi u tjeskobi i u nadi, čuje Veselu vijest ne iz usta tužnih i plašljivih navjestitelja, nestrpljivih i tjeskobnih, nego od slugu Evandjelja čiji život zrači žarom, koji su prvi u sebe primili Kristovu radost i koji su odlučni i svoj život založiti da bi se naviještalo kraljevstvo Božje i da bi Crkva bila usađena u srce svijeta."

4. vježba:

Pročitaj sljedeće tekstove:

1. "To je ona savršenost zbog koje će te sam Kralj sebi pridružiti u nebeskoj ložnici, gdje slavan sjedi na zvjezdanom prijestolju, jer si omalovažila najveće kraljevsko dostojanstvo i malo vrijednu ponudu vladarskoga braka. Postala si revniteljicom presvetoga siromaštva, u duhu si velike poniznosti i najvatrenije ljubavi prionula uza stope onoga s kojim si zaslužila biti zaručena.

Budući da si natovarena krepostima, poštedit će te obilja riječi, jer te ne želim opterećivati suvišnim riječima, ako ti se ništa od ovoga, što bi ti moglo pružiti neku utjehu, ne čini suvišnim. No, jer je jedno potrebno (usp. Lk 10, 42), zaklinjem te i opominjem ljubavlju onoga komu si se prikazala kao sveta i ugodna žrtva da poput druge Rahele (usp. Post 29,16s.), imajući na pameti svoju odluku, uvijek imaš pred očima kao svoje načelo: Što držiš, drži čvrsto, što radiš, radi i popuštaj, nego žuri žustrim trkom, lakim korakom, slobodnim nogama, da se tvoja stopala ni ne dotiču prašine. Sigurna, radosna i vedra oprezno stupaj stazom blaženstva. Ne vjeruj nikome, ne pristaj ni uz koga, tko bi te od ove odluke htio odvratiti, tko bi ti na put stavio prepreku da u onom savršenstvu, u koje te je pozvao Duh Gospodnji, ne ispuniš svoje zavjete Svevišnjemu (usp. Ps 48,14).

Zadaci i pitanja

1. Usporedi oba teksta:

- kako se od 1957. do danas mijenjao stav o shvaćanju poslanja?

(Pogledaj i *Redemptor hominis* i

Redemptoris missio, Lekc; vježba 4).

A u ovome, da bi putem Gospodinovih zapovijedi išla sigurnije, slijedi savjet našega časnog oca brata Ilije, generalnoga ministra. To pretpostavi savjetima drugih i neka ti bude draže od svakoga drugog dara.

Ako ti tko što drugo bude rekao ili prišapnuo nešto što bi sprječavalo tvoje savršenstvo, što je protivno božanskom pozivu, iako takva moraš poštivati, ipak nemoj slijediti njegov savjet, nego kao siromašna djevica prigrli siromašnoga Krista. Gledaj na onoga koji je poradi tebe postao prezren i slijedi ga, jer si na ovome svijetu postala prezrena poradi njega. Nadasve plemenita kraljice, motri, gledaj, promatraj sa željom kako bi nasljedovala svoga Zaručnika, najljepšega od ljudskih sinova (usp. Ps 44,3), koji je radi tvoga spasenja postao najbjednijim od ljudi, prezren, isprebijan i cijelo mu tijelo bilo izbičevano. Promatraj ga kako u tjeskobi križa umire.

Budeš li s njim zajedno trpjela, zajedno ćeš i kraljevati; budeš li s njim zajedno snosila boli, zajedno ćeš se s njim i radovati; budeš li zajedno s njim na križu boli umirala, s njim ćeš u blistavoj haljini svetih posjedovati nebesko prebivalište i ime će ti biti upisano u knjigu života (usp. Otk 3,5), i bit će slavno među ljudima.

Stoga ćeš do vijeka i u vijeke vjekova umjesto zemaljskih i prolaznih stvari biti sudionicom

nebeskoga kraljevstva; bit ćeš dionikom vječnih dobara umjesto raspadljivih i živjet ćeš u vijeke vjekova (2PA 3).

2. Pogledaj, kažem ti, na početak ovoga zrcala, na siromaštvo položeno u jasje i povijeno u pelene (usp. Lk 2,12). O divne li poniznosti, o siromaštva koje zapanjuje! Kralj anđela, Gospodar neba i zemlje, položen u jasje. U sredini zrcala promatraj poniznost, k tome blaženo siromaštvo, neizbrojive napore i kazne što ih je podnio za otkupljenje ljudskoga roda. Promotri na kraju istoga zrcala neizrecivu ljubav, od koje je na drvetu križa htio umrijeti najsramotnijom smrću. Zato, kad je samo zrcalo bilo uzdignuto na drvetu križa, prolaznike je upozoravalo što ovdje treba promatrati govoreći: 'Svi vi što prolazite putom, pogledajte i vidite, ima li boli kakva je bol moja' (Tuž 3,20).

Onome koji zove i tuži odgovorimo jednim glasom i jednim duhom, kako on sam kaže: 'Vječno mislim na to i moja duša u meni čezne za tim' (Tuž 3,20).

Odatle se, dakle, neprestano sve jače rasplamsavaj žarom ljubavi, kraljice nebeskoga Kralja!"

Pitanja:

1. Kako je opredjeljenje za "siromašnoga i prezrenoga" Krista kod Klare ugrađeno u dokumente tvoje kongregacije?
2. Koji su konkretni izražajni oblici malenosti u tvojoj kongregaciji?

Primjene

E

Prva primjena

Još jednom pročitaj navedeni tekst u 2. vježbi *O savršenom veselju*.

Pitanja:

1. Kako se odnosiš prema osobnom neuspjehu i vanjskom uznemiravanju?
2. Možeš li slično aktualiziranje napisati u obliku jedne priče? Učini to!

Druga primjena

U svojoj knjizi o *Priznatom Kristu indijske renesanse* citira M. M. Thomas sljedeću glasovitu riječ Mahatme Gandhija:

"Isusova je poruka, kako je ja shvaćam, sadržana u Propovijedi na gori. Duh Propovijedi konkurira u prilično sličnim okolnostima s Bhagavadgitom oko prevlasti nad mojim srcem. Ova je propovijed ono što mi je Isusa učinilo dragim" (str. 204.). Ali ne samo Isusova propovijed, nego i njegova praksa nenasilja i, konačno, njegovo umiranje: "Iako ne mogu polagati pravo na to da bi u konfesionalno uvjetovanom smislu bio kršćanin, ipak je primjer Isusove patnje jedan od čimbenika u

tkivu moje duboke vjere u nenasilje, koji vodi sve moje svjetovne i vremenske akcije. Isus bi uzalud živio i uzalud umro da nas nije učio da sav svoj životu upravljamo prema vječnom zakonu ljubavi" (str. 205).

Pitanje:

Kako doživljavaš ovaj tekst u usporedbi s uvodom Četvrtog lateranskog sabora: "Extra Ecclesiam nulla salus"?

Treća primjena

Razmišljaj o svojoj društvenoj i crkvenoj situaciji.

Pitanje:

Kako u tome možeš živjeti univerzalnu viziju svetoga Franje?

Četvrta primjena

Zadaća:

Potraži mjesta u pravilu i konstitucijama ili drugim spisima svoje vlastite redovničke zajednice koja odražavaju Franjinu univerzalnu viziju.

Bader, D. (izd.),

Universalität als Auftrag des Glaubens
(München, 1982).

Bacon, R.,

Moralis philosophia: A. Rotzetter,
Kreuzzugskritik und Ablehnung der
Feudalordnung in der Gefolgschaft
des hl. Franz.

Bombach, B. von,

Das Leben der hl. Luitgard von Wittichen
(1291-1348) (Stein am Rhein 1976).

Bsteh, A. (izd.),

- Universales Christentum angesichts einer
pluralen Welt (Mödling, 1976).
- Zur Frage der Universalität der Erlösung
(Wien, 1966).

Clarke, P. B. (izd.),

Atlas der Weltreligionen (Gütersloh 1993).

Denzinger - Schönmetzer,

Enchiridion Symbolorum (Freiburg, 1967).

Desbonnets, T./Vorreux, D.,

Saint François d'Assise: documents écrits et
premières biographies (Pariz, 1968) 1524.

Kasper, W. (izd.),

Absolutheit des Christentums: Quaest. disp.
79 (Freiburg, 1977).

Klinger, E. (izd.),

Christentum innerhalb und außerhalb der
Kirche: Quaest. disp. 73 (Freiburg, 1976).

Lehmann, L.,

Tiefe und Weite. Der universale Grundzug
in den Gebeten des Franziskus von Assisi
(Werl, 1984), osobito 34-39: "Das
Christusmonogramm als Grundmuster
des Sonnengesangs".

Lohfink, G.,

Universalismus und Exklusivität des Heils
im NT: W. Kasper (izd.), Absolutheit des
Christentums: Quaest. disp. 79
(Freiburg, 1977) 63-82.

Papa Pio XII.,

"Fidei Donum": Päpstliche Rundschreiben
über die Mission von Leo XIII. bis Johannes
XXIII. (Münsterschwarzach, 1961) 55-67.

Ratzinger, J.,

- Der Einfluß des Bettelordenstreites auf die
Entwicklung der Lehre vom päpstlichen
Universalprimat. Unter besonderer
Berücksichtigung des hl. Bonaventura:
Theologie in Geschichte und Gegenwart
(München, 1957) 697-724.
- Die Geschichtstheologie des hl.
Bonaventura (München, 1959).

Rotzetter, A.,

- Der Sonnengesang des hl. Franz als
missionarisches Lied von aktueller
Bedeutung: A.
Camps/W. Hundold (Hg.), Erschaffe mir ein
neues Volk (Mettingen, 1982) 44-61.
- Kreuzzugskritik und Ablehnung der
Feudalordnung in der Gefolgschaft des hl.
Franz: Wissenschaft und Weisheit 35
(1972) 121-137.
- Universale Sendung und Claustum. Eine
Weltzugewandte Spiritualität im Kloster: A.
Rotzetter (izd.), Geist und Welt: Seminar
Spiritualität 3 (Zürich, 1981) 211-217.

Samartha, St.,

Hindus vor dem universalen Christus
(Stuttgart, 1970).

Scheele, P.-W.,

Der universale Geltungsanspruch des
Christentums: A. Paus (izd.), Jesus Christus
und die Religionen (Graz, 1980) 191-231.

Thomas, M. M.,

The Acknowledged Christ of the Indian Renaissance (Der anerkannte Christus der indischen Renaissance), (1970) 204s.

Weil, S.,

Zeugnis für das Gute. Traktate, Briefe, Aufzeichnungen (Olten-Freiburg, 1976) 181.

Wilpert, P. (Izd.),

Universalismus und Partikularismus im Mittelalter (Miscellanea Mediaevalia 5), (Berlin, 1968).

Vergleiche auch:

cijeli svezak 5 "Wahre und falsche Universalität des Christentums"; Concilium 16 (1980) 307-386.

Ljudsko dostojanstvo Ljudska prava

Da se nisi prevario, Bože, kad si stvorio ljude u različitosti?

Nisi li nas mogao stvoriti malo sličnije:

sve iste kože, najbolje bijele,

sve istoga jezika,

najbolje njemačkog,

sve iste vjere,

najbolje, katoličke,

sve istih vrednota,

najbolje naših?

To bi nam i tako odgovaralo u našoj ograničenosti!

Ali to Bogu ne odgovara -

on je mnogostruk, mnogostrukost u osobi,

koja se odražava u mnogostrukosti osoba,

naroda, kultura,

u mnogostrukosti stvorenoga.

Takva je mnogostrukost temeljno pravo,

temeljno dostojanstvo čovjeka -

jer, ono je kao Bog.

Takva je mnogostrukost bogata,

lijepa, osvježavajuća,

poticajna, oslobađajuća

oživljujuća, dopunjujuća -

nebeska - ona je kao Bog.

Kakvo bi to bilo čovječanstvo

u kojemu bi svatko

izgledao kao ja,

mislio kao ja,

radio kao ja,

u kojemu bi svatko

imao moj horizont,

imao moj ukus,

imao moja osjećanja,

imao moje reakcije,

imao moju (ne)fantaziju;

u kojemu bi svatko

pjevao moje pjesme

- i nikakve druge,

jeo moja jela

- i nikakva druga,

volio moj zavičaj

- i nikoji drugi;

u kojoj bi svatko

imao moju vjeru

- i ništa više,

imao moju nadu

- i ništa više,

imao moju ljubav

- i ništa više.

Iz: *Atlas svjetskih religija*

Kakvo bi to čovječanstvo bilo!

Kakvi bi to ljudi bili!

Kakva bi to kultura bila!

Kakva bi to vjera bila!

Kakva bi to Crkva bila!

O (ne)sveta jednostavnosti!

Mногоstrukost je bogata,

lijepa, osvježavajuća,

poticajna, oslobađajuća,

oživljujuća, dopunjujuća -

nebeska: kao Bog.

I zato:

Pusti drugoga da bude drugačiji.

To je njegovo pravo.

To je njegovo dostojanstvo.

U tomu se odražava Bog!

Ne pačaj se u Božji posao

time što

mногоstrukost njegovih stvorenja

sužavaš

na uskotračni kolosijek tvoje ograničenosti!

Jesi li se, Bože, prevario

kad si čovjeka stvorio u mnogostrukosti -

ili sam ja...!

Heribert Arens OFM

Rad s Osnovnim tečajem o franjevačkoj misionarskoj karizmi

Lekcije

Dokumenti Crkve i Reda

Franjevački izvorni spisi

Osnovni tečaj o franjevačkoj misionarskoj karizmi" (CCFMC) je otpočetak koncipiran i obrađen međufranjevački, internacionalno i interkulturalno. On obuhvaća 25 lekcija u formatu A4 s prosječno 30 stranica. Na početku je uvod u strukturu i metodu učenja tečaja.

Dokumenti Crkve

Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve "Ad Gentes"
Izjava o odnosu Crkve prema nekršćanskim religijama "Nostra aetate"
Apostolsko pismo "Evangelii nuntiandi"
Držanje Crkve prema pripadnicima drugih religija
Enciklika "Redemptoris Missio"
Enciklika "Redemptor Hominis"
Dijalog i naviještanje
Za budućnost u solidarnosti i pravednosti
Papinsko vijeće "Cor unum"

Dokumenti Reda

- Medellín, 1971: Generalni kapitul OFM
- Madrid, 1973. Pozvanje našega Reda danas
- Mattli, 1978. Treće plenarno vijeće OFMCap
- Mattli, 1982. Međufranjevačka poruka
- Asiz, 1982. Konferencija o islamu
- Gubbio, 1982. Izjava o ekološkoj situaciji
- Bahia, 1983. Vijeće Reda OFM
- Pravilo Trećeg reda

Franjevački izvorni spisi

- Spisi svetog Franje Asiškog
- Spisi svete Klare
- Život i čudesa svetog Franje Asiškog (Toma Čelanski)
- Legenda trojice drugova
- Legenda Perusina
- Franjo, anđeo sa šest pečata (prema svetom Bonaventuri)

Struktura tečaja

A. Franjevačka obitelj – nositeljica posebne misije

1. Kršćanstvo kao religija utjelovljenja
2. Franjevačka obitelj
3. Međufranjevačka suradnja danas
4. Formacija i daljnja formacija

B. Temelji franjevačke misionarske karizme

5. Biblijsko-proročka podloga franjevačke misije
6. Izvor misije u tajni Trojstva
7. Franjevačka misija prema ranim izvorima
8. Vjernost i izdaja: povijest franjevačke misije
9. Franjevačka misija prema suvremenim izvorima

C. Religiozno-mistična dimenzija franjevačke misionarske karizme

10. Jedinstvo kontemplacije i misije
11. Odluka za Krista i univerzalna širina
12. Univerzalno bratstvo/sestrinstvo: pomirenje s Bogom, čovjekom i prirodom
13. Franjevačko poslanje i naviještanje Riječi
14. Sestre i braća u sekulariziranom svijetu
15. Dijalog s drugim religijama – franjevački put
16. Susret s muslimanima
17. Interkulturacija kao franjevačka zadaća
18. Franjevački san jedne ameroindijanske Crkve

D. Socijalno-politička dimenzija franjevačke misionarske karizme

19. Franjo Aisiški i opredjeljenje za siromašne
20. Teologija oslobođenja iz franjevačke perspektive
21. Proročka kritika društvenih sustava iz franjevačke perspektive:
Prvi dio: kapitalizam
Drugi dio: marksizam
22. *Kao muško i žensko stvori ih...*
Franjevački izazov
23. Franjevački mirotvorni rad
24. Naš odnos prema znanosti i tehnici

Sažetak

25. Stalna zadaća franjevacu u Crkvi